

Utvrđivanje stvarnih putova trgovine krivotvorinama

Izvršni sažetak

Predgovor

Globalizacija, olakšavanje trgovine i sve veća gospodarska važnost intelektualnog vlasništva pokretači su gospodarskog rasta. Međutim, zbog njih su nastale i nove mogućnosti širenja i jačanja djelatnosti mreža organiziranog kriminala te dolazi do povreda prava intelektualnog vlasništva i „zagađenja” trgovinskih putova krivotvorenim robom, što ima ozbiljne posljedice po gospodarstvo. Trgovina krivotvorenim robom negativno utječe na gospodarski rast, ali i narušava dobro upravljanje, vladavinu prava i povjerenje ljudi u državu, što u konačnici može ugroziti političku stabilnost. U nekim slučajevima krivotvorine mogu imati i ozbiljne posljedice po zdravlje, sigurnost i okoliš.

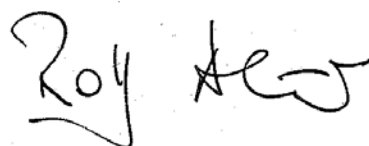
Točne informacije o putovima trgovine krivotvorenim robom od velike su važnosti pri pronalaženju prikladnog odgovora nadležnih tijela na tu pošast. Složenost putova trgovine krivotvorinama može biti ogromna prepreka provedbenim tijelima.

Raduje nas što su naše dvije institucije uspješno surađivale prilikom analize jedinstvenog skupa globalnih podataka o carinskim zapljenama kako bi utvrdile putove trgovine krivotvorenim robom. Također zahvaljujemo Svjetskoj carinskoj organizaciji, Glavnoj upravi Europske komisije za oporezivanje i carinsku uniju te Ministarstvu unutarnje sigurnosti Sjedinjenih Američkih Država, koji su nam osigurali izvrsne podatke o carinskim zapljenama krivotvorenih proizvoda.

Uvjereni smo da će to istraživanje uvelike doprinijeti razumijevanju trgovine krivotvorenim i piratskom robom te vjerujemo da će pomoći državama pri razvijanju ciljanih odgovora i jačanju upravljačkih okvira za borbu protiv te pojave.

António Campinos
Izvršni direktor, EUIPO

Rolf Alter
Direktor, OECD/GOV

Uvod

Širenje i intenziviranje krivotvorenja i piratstva, a naročito trgovine krivotvorinama, najveći su izazovi globalnog gospodarstva u kojem inovacije imaju sve veću važnost. Te su prakse opasne za gospodarstvo, štetne po inovacije i prepreka su gospodarskom rastu, a države, poduzetnici i potrošači trpe negativne posljedice po zdravlje i sigurnost. Sve veću ulogu u tim aktivnostima igraju organizirane zločinačke skupine koje krivotvorenjem i piratstvom ostvaruju znatnu korist.

Ovu su studiju zajedno proveli Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD) i Ured Europske unije za intelektualno vlasništvo (EUIPO) kako bi se tvorcima politikā pružili pouzdani empirijski dokazi o ovoj opasnosti. Kako je izloženo u zajedničkom izvještaju OECD-a i EUIPO-a iz 2016. pod nazivom *Trade in Counterfeit and Pirated Goods: Mapping the Economic Impact* (Trgovina krivotvorenom i piratskom robom: mjerenje utjecaja na gospodarstvo), trgovina krivotvorenom i piratskom robom činila je i do 2,5 % svjetske trgovine 2013., a taj je postotak bio još i viši ako se promatra samo EU, gdje je ona činila do 5 % uvoza.

Analizom provedenom 2016. utvrđeno je i da osobe koje se bave trgovinom krivotvorenim i piratskim proizvodima robu obično prevoze složenim trgovinskim putovima. Kao dopuna toj analizi, u ovom se izvještaju razmatra podrijetlo krivotvorene robe prema gospodarskoj grani, pri čemu se utvrđuju zemlje u kojima se takva roba proizvodi, ali i one kroz koje se ona provози.

Analizom je utvrđeno da je Kina najveći proizvođač krivotvorene robe u svim analiziranim kategorijama, dok su Hong Kong (Kina), Ujedinjeni Arapski Emirati i Singapur vodeća svjetska središta trgovine krivotvorenom robom. Analizom je otkriven i velik broj obrazaca specifičnih za pojedine regije ili gospodarske sektore.

U ovom se izvještaju razmatraju dva jednako važna politička pitanja. Prvo je utjecaj kriminala i nezakonitih trgovinskih aktivnosti na dobro upravljanje, javnu sigurnost i vladavinu prava. Drugo je negativan učinak trgovine krivotvorinama na legitimnu konkurentsku prednost nositelja prava te, posljedično, na inovacije, zaposlenost i dugoročni gospodarski rast.

Unutar OECD-a ovu je studiju provela Radna skupina za borbu protiv nezakonite trgovine (TF-CIT) u kontekstu Foruma za visoke rizike čije su aktivnosti usmjerene na istraživanja koja se temelje na dokazima i naprednim analitičkim tehnikama kako bi se tvorcima politika pomoglo pri utvrđivanju i razumijevanju ranjivosti tržišta koja se iskorištavaju ili nastaju nezakonitom trgovinom.

Izvještaj su izradili Piotr Stryszowski, viši ekonomski analitičar, i Florence Mouradian, ekonomska analitičarka pri Upravi OECD-a za javno upravljanje i teritorijalni razvoj, u suradnji s Michałom Kazimierczakom, ekonomskim analitičarem pri Europskoj promatračnici za povrede prava intelektualnog vlasništva EUIPO-a, pod nadzorom Stéphanie Jacobzonea, savjetnika pri OECD-u, i Nathana Wajsmanna, glavnog ekonomskog analitičara pri EUIPO-u. Autori zahvaljuju Peteru Averyju (OECD) na njegovu doprinosu.

Autori žele zahvaliti stručnjacima OECD-a koji su doprinijeli svojim dragocjenim znanjem i informacijama: Dominiqueu Guellecu, Przemysławu Kowalskom i Moniki Sztajerowskoj. Autori bi također željeli zahvaliti stručnjacima iz zemalja članica OECD-a i sudionicima nekoliko seminara i radionica na njihovoj dragocjenoj pomoći. Posebnu zahvalnost zaslužuju Asrat Tesfayesus, predstavnik Ureda za patente i žigove SAD-a te Nikolaus Thumm iz Zajedničkog istraživačkog centra Europske komisije.

Tajništvo OECD-a želi zahvaliti Liv Gaunt, Fioni Hinchcliffe i Andrei Uhrhammer na njihovoj pomoći pri uređivanju i izradi dokumenta.

Temelj kvantitativnog istraživanja u okviru ove studije bila je bogata globalna baza podataka o carinskim zapljenama koju je na raspolaganje stavila Svjetska carinska organizacija (WCO) te koja je nadopunjena regionalnim podacima koje su dostavili Glavna uprava Europske komisije za oporezivanje i carinsku uniju, Agencija za carine i zaštitu granica SAD-a te Agencija za izvršavanje zakonodavstva u području useljništva i carina SAD-a. Autori izražavaju svoju zahvalnost tim institucijama za dostavljene podatke i pruženu pomoć.

Izvršni sažetak

Trgovina krivotvorenom i piratskom robom predstavlja svjetski fenomen koji se širi i jača. Globalizacija, olakšavanje trgovine i sve veća gospodarska važnost intelektualnog vlasništva potiču gospodarski rast, s jedne strane, ali s druge strane otvaraju nove mogućnosti za širenje i jačanje djelovanja mreža organiziranog kriminala, što ima ozbiljne negativne posljedice po gospodarstvo i društvo. Trgovina krivotvorenom robom također narušava dobro upravljanje, vladavinu prava i povjerenje građana u državu, a u konačnici to može ugroziti političku stabilnost.

Osobe koje se bave trgovinom krivotvorenim i piratskim proizvodima obično ih prevoze složenim putovima, s brojnim posredničkim točkama. Tranzitne točke primjenjuju se kako bi se (i) olakšalo krivotvorenje isprava i prikrila polazišna točka, (ii) uspostavili centri za distribuciju krivotvorene i piratske robe te (iii) promijenilo pakiranje i etikete proizvoda. Osim toga, dok je uvoz krivotvorene robe u većini slučajeva predmet postupanja lokalnih provedbenih tijela, roba u provozu često nije u njihovu području nadležnosti zbog čega je i vjerojatnost da će je presresti manja.

U studiji se procjenjuju složeni putovi globalne trgovine krivotvorenom i piratskom robom. Važno je napomenuti da viši prijavljeni udjeli carinskih zapljena te veće prijavljene procjene o nekoj zemlji kao izvoru krivotvorenih proizvoda (tj. indeksi GTRIC-e) ne znače nužno da je ta zemlja velik proizvođač krivotvorina. U analizi u okviru ove studije korišten je skup statističkih filtara kako bi se dodatno pojasnila uloga važnih zemalja podrijetla. Njome su utvrđene najveće zemlje proizvođači i najvažnije tranzitne točke za deset glavnih sektora koji su posebno ranjivi na krivotvorenje. Ti sektori obuhvaćaju širok raspon utrživih dobara kod kojih intelektualno vlasništvo ima veliku važnost, uključujući proizvode široke potrošnje s brzim protokom, poput prehrambenih i kozmetičkih proizvoda te proizvode kojima međusobno trguju poduzeća, poput rezervnih dijelova i čipova za računala. Ukupno gledajući, trgovina krivotvorinama u tim sektorima dosegla je 2013. vrijednost od 284 milijardi USD (208 milijardi EUR), što čini više od polovice ukupne procijenjene vrijednosti trgovine krivotvorinama.

Analiza je pokazala da je Narodna Republika Kina (u daljnjem tekstu „Kina“) najveći proizvođač krivotvorene robe u devet od deset analiziranih kategorija. Osim nje, nekoliko azijskih zemalja (Indija, Tajland, Turska, Malezija, Pakistan i Vijetnam) važni su proizvođači u mnogim sektorima iako je njihova uloga daleko manja nego uloga Kine. Čini se da je Turska važan proizvođač u nekim sektorima, kao što su kožna galanterija, prehrambeni i kozmetički proizvodi, koji se u EU-u dostavljaju cestovnim prijevozom.

Na temelju podataka utvrđeno je nekoliko važnih tranzitnih točaka za trgovinu krivotvorinama, a to su Hong Kong (Kina), Ujedinjeni Arapski Emirati i Singapur. Na tim se područjima trguje krivotvorenom robom u svim analiziranim kategorijama proizvoda. Velike količine krivotvorene robe dopremaju se u kontejnerima, a onda se u malim pošiljkama prosljeđuju poštom ili kurirskom službom.

Postoje i neke važne regionalne tranzitne točke. Primjerice, nekoliko zemalja na Bliskom Istoku (npr. Ujedinjeni Arapski Emirati, Saudijska Arabija i Jemen) važne su tranzitne točke za slanje krivotvorina u Afriku. Četiri su tranzitne točke naročito važne za preraspodjelu krivotvorina namijenjenih za tržište EU-a, a to su Albanija, Egipat, Maroko i

Ukrajina. Naposljetku, Panama je važna tranzitna točka za krivotvorine na putu za Sjedinjene Američke Države.

Podatci također upućuju na zaključak da na brojnim trgovinskim putovima prevladavaju male pošiljke i paketi, što je posljedica sve nižih troškova poštanskih i kurirskih usluga i sve veće važnosti interneta i e-trgovine u međunarodnoj trgovini. Pošiljke koje su sadržavale manje od deset artikala činile su prosječno oko 43 % svih pošiljaka.

Ova analiza može ponuditi informacije za političke rasprave koje se vode među vladama pojedinih zemalja odnosno na regionalnoj ili globalnoj razini s ciljem sprječavanja, smanjivanja ili onemogućavanja trgovine krivotvorenom i piratskom robom. Može biti korisna pri osmišljavanju primjerenijih odgovora kako bi se ojačao upravljački okvir za suzbijanje ove opasnosti. U izvještaju se naglašava i potreba detaljnije analize u cilju razvoja djelotvornog provedbenog okvira i upravljanja u trima područjima, a to su:

- uloga zona slobodne trgovine u pretovarima
- problem otkrivanja u slučaju malih pošiljaka
- gospodarska obilježja zemalja podrijetla, uključujući kvantitativni odnos između intenziteta krivotvorenja i indeksa slobodne trgovine, kvalitete upravljanja i integriteta javnog sektora.